

OHLÉDNUTÍ

ALMANACH

1942

—

2012

... Odpustit snad ano, ale zapomenout nelze

Almanach Ohlédnutí 1942 – 1945

Vzpomínky pamětníků na
vystěhování
obyvatel Neveklovska a
Sedlčanska
za II. světové války ve
středních Čechách.

*Editor a autor projektu
Almanach Ohlédnutí:
Václav Šmerák*

U příležitosti 70. výročí
událostí, dříve tak trochu
opomíjených, vydává
sdružení obcí Neveklovska
a sdružení Mezi řekami
publikaci osobních
vzpomínek pamětníků na
jednu smutnou kapitolu
z dějin druhé světové
války, těch, kteří ji osobně
prožili, ale i jejich
potomků. Týkají se
nuceného vystěhování
obyvatel středních Čech
v období let 1942–1945
okupační německou
armádou a jednotkami SS.

Složité osudy, spojené
s nekonečným utrpením,
zasáhly kolem třiceti tisíc
lidí z kraje při soutoku řek
Vltavy a Sázavy mezi
Benešovem a Sedlčany.

Jen krátký pohled do historie

Němečtí okupanti se svými
germanizačními úmysly
netajili. Hned v prvních
letech po začátku druhé
světové války se mezi
obyvateli protektorátu
Čechy a Morava začaly
šířit zvěsti, záměrně živené
nacisty, o zřizování vojen-
ských cvičišť v prostorech
dosud osídlených převážně
českými obyvateli.
Znamenalo to vyvlastnění
české půdy a její ode-
vzdání do německé správy.

POZVÁNKA

KŘEST PUBLIKACE

ALMANACH – OHLÉDNUTÍ

8. září v 13.00 – Neveklov
Náměstí Jana Heřmana

Křest proběhne v rámci zahájení vzpomínkové akce k
70. výročí vystěhování obcí Neveklovska.

www.mezirekami.cz

Pokračování:

Nejdůležitější projekt cvičiště elitních oddílů SS byl přijat již v létě 1939. Předpokládal přestěhování 35 tisíc lidí ze 6 125 usedlostí v pěti etapách. Rozloha cvičiště v samém středu Čech, mezi řekami Vltavou a Sázavou, představovala 60 000 ha.

Na konci října 1941 se na hlavním velitelském úřadu SS konala první porada. Bylo rozhodnuto zříditi západně od Benešova cvičiště pro jednu divizi (20 000 mužů) s možností mírového ubytování. Celková doba pro vyvlastnění byla určena na šest let. Realizace masivních přesunů připadla nově zřízené Přesídlovací kanceláři ministerstva vnitra se sídlem v Benešově.

Prostory se vyklízely v letech 1942 až 1944. Přesídlovací kancelář stanovila ke dni 25. dubna 1942, že před vystěhováním se musí provést všechny žňové práce a sklídit veškerá úroda. Ze zabraných usedlostí byly zřizovány panské dvory, tzv. SS hofy, například v Krňanech. Za správce dvorů byli vybíráni bohatí zemědělci z evakuovaného území, jimž bylo přislíbeno, že na svých statcích budou moci zůstat. Často pak takoví správci, kteří tuto roli přijali, s Němci kolaborovali.

V první etapě nechal tehdejší benešovský hejtman zveřejnit vyhlášku, která nařizovala vystěhování obcí a osad Krňany, Teletín, Vysoký Újezd, Větrov, Tuchyně, Lhota, Maskovice, Blaženice, Měřín, Dalešice, Jablonná, Nebřich, Rabiň, Loutí, Nedvězí a Vensov do 15. září 1942. S přibližně měsíčním odstupem byly vydávány vyhlášky o vyklizení dalších obcí.

Mimo pořadí vysídlovacích map byla 10. června 1943 oznámena povinnost vystěhovat město Sedlčany do 1. srpna téhož roku. Ve druhé polovině roku 1943 následovaly další vysídlovací etapy, druhá až pátá, které se týkaly i města Neveklova.

Přímo v Hradištku vznikla Pionierschule SS (ženijní škola) jako vůbec první vojenská škola v benešovském výcvikovém prostoru. V Třebšíně bylo ponecháno několik desítek obyvatel na práci pro Říši. Jako zedníci byli nasazeni na výstavbu koncentračního tábora na Hradištku, kde pak byli vězňeni převážně francouzští zajatci.

Na správním území mezi Vltavou a Sázavou, spadajícím pod Velkoněmeckou říši, Němci totiž zřídili také několik pracovních táborů, později i dva koncentrační tábory - kromě Hradištku rovněž ve Vrchotových Janovicích - ty byly pobočkami centrálního koncentračního tábora Flossenbürg. V dubnu 1945 bylo i nejvyššímu okupačnímu vedení jasné, že válka je prohraná. Němci často za dramatických okolností opouštěli zabraná území, páchajíc přitom mnohá zvěrstva na českých obyvatelích. Krvavě se vypořádávali i se zajatci v koncentračních táborech, zejména francouzskými.

Hned v prvních poválečných dnech a týdnech se začali vracet někteří z původních obyvatel zabraných území do svých domovů. Dekretem prezidenta republiky č. 5/1945 ze dne 19. května 1945 byl po právní stránce obnoven stav z doby před vyvlastněním. Poškození měli nárok na příslušnou restituci. Několik obcí bylo však srovnáno se zemí, usedlosti byly zdemolované, zcela rozvrácené, pole byla zpustošená. Na své rekreační objekty se vraceli i chataři a trampové, v mnoha případech však našli své chaty i pozemky v žalostném stavu.

Sotva se jednotlivá hospodářství z válečného běsnění vzpamatovala, domy se opravily a pole začala znovu dávat úrodu, přišla padesátá léta s politickými procesy, kolektivizací a znárodněním. Tento díl historické kroniky se ovšem netýkal jen osudů obyvatel kraje ve středních Čechách, ale celého československého území. Čtyřicet let normalizačního období ukončila až sametová revoluce v roce 1989.

Osobní vzpomínky na léta válečná, období po únoru 1948 i události polistopadové jsou doprovázeny autentickými materiály, fotografiemi a dokumenty z kraje poznamenaného nuceným vystěhováním.

Almanach volně navazuje na výpravnou publikaci Mezi Vltavou a Sázavou mapující tisíciletou historii tak těžce zkušného kraje za II. světové války a doplňuje dokumentární film Vystěhování.

Publikace a dokumentární film můžete zakoupit v Informačním centru Sdružení obcí Neveklovska, Nám. Jana Heřmana 83, tel. 317741207. Dále na místech prodeje publikace Mezi Vltavou a Sázavou a Obecních úřadech obcí uvedených v publikaci.

Další informace na www.mezirekami.cz, mob. 603196678

